

Høilands unike samling

Viser til artikkelen i GD om Geir Arild Høilands utvidelse av sitt unike krigsmuseum i Follebu.

Jeg hadde gleden av å være til stede på åpningen av krigsmuseets nye del om «den kalde krigen», som var en av de lengste kriger vi har hatt. Dette vekket mange minner i meg fra den tid jeg var aktiv innen etterretning for Norge. «Den kalde krigen» startet kort tid etter fredsslutningen i 1945 og varte fram til Berlinmurens fall, seinhøstes i 1989. Begge parter kunne feire den som vinnere. Dette takket være partenes etterretningstjenester som samlet inn så mye informasjon at det ikke ble grunnlag for å utløse væpnet konflikt, man visste rett og slett det meste om hverandre. Informasjonen ble samlet inn ved hjelp av akustiske og elektroniske lyttemidler. Riktignok var det også tilfeller der agenter krysset landegrenser illegalt, eller spionfly krenket grenser, men det var kun sporadiske hendelser. Alle våre mål lå utenfor landets grenser, vi hadde ingen oppgaver internt i Norge.

På museet fikk jeg se noe av det utstyret våre egne etterretningsmedarbeidere brukte for å samle informasjon om Sovjettroppenes aktivitet. Både Sovjetunionen og den vestlige verden brukte kodede meldinger, disse var vanskelig for andre å dekode. Selv om vi ikke klarte å dekode meldingene, kunne vi gjennomføre en analyse av selve radiotrafikken som ga oss verdifull informasjon om hvordan blant annet styrkene opererte og flyttet seg. Blant våre dyktige etterretningsmedarbeidere var det telegrafistene som kunne kjenne igjen flere av Sovjetunionens telegrafister. Dette fordi hver telegrafist har sin egen måte å sende på, tilsvarende som vi snakker med forskjellig stemme. Norge hadde meget stor respekt hos sine allierte på grunn av grundigheten i arbeidet på alle nivåer, dette i tillegg til gunstig beliggenhet med felles grense med Sovjetunionen og et felles havområde hvor Sovjetunionen testet sine nyvinninger på våpenområdet, blant annet missiler av forskjellig slag, atomsprenngninger på Novaya Zemlya, og prøvekjøring av nye undervannsbåter. Atomsprenngninger ble registrert med same type utstyr som jordskjelv, men støybildet var annerledes som gjorde det enkelt å skille «klingen fra hveten». Undervannsaktivitet, om det var en ny ubåt eller en ny torpedo, ble overvåket med undervannsantennor og sonarbøyer. På åpningen viste Høiland fram bøyer som ble sluppet i havet fra Orionfly. Disse ble sluppet i nærheten av prøvearenaen hvor de tok opp de akustiske signalene som ble sendt fra bøyene til flyet via radio.. Jeg minnes at det var et godt kollegialt forhold mellom Sovjetunionens marine og våre etterretningsmedarbeidere. Vi visste begge at motparten gjorde et arbeid som opprettholdt en «kald krig», uten væpnet konfrontasjon. Jeg tror det er riktig å si at ingen av oss ønsket det skulle ende med skuddveksling. Vi hadde vår «spiontråler» i Barentshavet for å komme nærmere målene våre, og vi fikk sovjetisk eskorte så lenge vi var der. Da det var vaktskifte på Sovjetunionens side ble det ønsket «bon voyage» fra den sovjetiske eskorten som bega seg på hjemveg. Det samme hendte da vi gikk hjemover etter endt tokt.

Geir Arild Høilands unike krigsmuseum i Follebu er virkelig verd et besøk.

*Knut I. Bakke,
tidligere sjef for elektronisk etterretning
i Norge*